

NATIONELL SAMLING FÖR ETT ●● SAMHÄLLE UTAN VAPENVÅLD

DET RÄCKER!

Aneta Demir,
syster till Mikael
som mördades i
Skärholmen, artisten
Sebastian Stakset
och **Susanne**
Yakes, mamma till
12-åriga Adriana,
har fått nog.

**Artisteliten
sluter upp!
Kom till galan
du också.
31 jan
3ARENA**

**Hur stoppar vi
nyrekryteringen
av barn?**

Biträdande rikspolischef
Stefan Hector svarar

Adrian, 14 år:
"Man erbjuds
20 000 kr
för att döda
någon"

**"Sverige befinner
sig i ett läge vi aldrig sett"**

Barnombudsmannen om barnens känsla av svek

I april 2024 sköts 39-åriga Mikael Janicki till döds i en gångtunnel i Skärholmen, inför ögonen på sin då 12-åriga son. De var på väg till simhallen när Mikael agerade i civilkurage i en situation med en grupp ungdomar. Gärningsmannen var en 17-årig pojke. Mordet sände chockvågor genom Sverige, en känsla av att gängvåldet i Sverige hade brutit ännu en gräns. Mikael's syster Aneta är en av initiativtagarna till Det räcker!.

FOTO: PONTUS LUNDAHL/TT

Dags att vakna, Sverige!

Sverige, lyssna nu.

Väckarklockan har ringt så länge att batterierna snart är slut. Vakna.

Det här är inte en valrörelse.

Det här är ett nationellt krisläge.

Motsatsen till kärlek är inte hat. Det är likgiltighet.

Titanic var enorm. Man sa att hon var osänkbar.

Lyx på övre däck där champagne flödade. Trångt längst ner där råttorna sprang.

När isberget slog hål i högmodet trängde sig starka män före både kvinnor och barn för att rädda sina egna liv.

Ekonomiklassen längre ner i skeppet hann inte ens upp på däck.

Halvfulla båtar firades ner och rodde bort från skeppet.

Och när ropen ekade från det iskalla vattnet rodde man vidare, inte mot nöden, utan bort från den.

Skeppet sjönk.

Trots att nån sagt "inte ens Gud kan sänka det."

Och med sorg ser jag även i dag hur myndigheter, institutioner och civilsamhällesaktörer ibland skyddar verksamhet och varumärke mer än de barn man säger sig samla in pengar för att skydda.

Vi måste sluta låta vuxna sitta i stängda rum och bestämma vad som är bäst för barn utan barn. Vi måste bjuda in dem, hålla tyst och lyssna. Strukturella förändringar

i all ära, men du behöver inte skriva en riksdagsmotion för att rädda ett barn.

Det barn behöver är förebilder och minst en trygg vuxen.

Du behöver inte jobba på Rädda Barnen för att rädda barnen. Det är vår skyldighet som vuxna.

Det viktigaste är inte att våra organisationer överlever.

Det viktigaste är att barnen gör det.

Dunkirk.

330 000 unga soldater var instängda på stranden. Omringade av fiender utan räddning i sikte.

Hans motståndare ville förhandla. Winston sa nej. Han frågade folket: Vad säger ni?

Svaret: Aldrig.

Hela nationens överlevnad stod på spel. I en krigsbunker med två generaler föddes en evakueringsplan.

Allmän mobiliseringsorder.

"Alla som har en båt, möt oss i hamnen."

Och folket kom. Över 800 båtar.

Man hade hoppats på att få hem 40 000.

330 000 liv räddades.

Inte av byråkratin. Utan av beslutsamhet, handlingskraft och mod.

Sverige i dag.

Vi har 330 000 högstadieelever. Sårbara och formbara. Att vara barn i dag är otryggt. Övergiv-

Sebastian Stakset

Tillsammans med Susanne Yakes, Adrianas mamma, och Aneta Demir, Mikael's syster, är artisten Sebastian Stakset initiativtagare till galan Det räcker!

na på oreglerade digitala fritidsgårdar utan trygga vuxna.

Algoritmer kan visa halsuggningar från karteller på en åttaåringars telefon bara för att grannen gillar Narcos.

Vi har som samhälle slutat skydda våra barn. Och lämnat dem med bördor ingen vuxen skulle klara att bära.

Tolv, tretton år.

Ett DM. Ett "bevis" på att du inte är polis. Ett foto på ditt id.

Och plötsligt måste du skjuta för att din mamma inte ska skjutas.

Nu står våra barn på stranden och ber om räddning. Vad väntar vi på? En utredning?

Hur ska vi evidensbasera något som förändras varje vecka?

Vi gjorde som Churchill.

Vi frågade folket.

Alla sa: Det räcker!.

Så detta är en mobiliseringsorder.

Samla era båtar.

Detta är inte ett event. Inte ett varumärke. Inte ett titelkalas.

Detta är en räddningsaktion.

Ska vi rädda oss själva eller är vi beredda att vända om och ro mot ropen på hjälp?

Vi lever i farliga tider. Det är dags att visa mod.

Titanic eller Dunkirk.

Barnombudsmannen Juno Blom sa: Alle man på däck.

Biträdande rikspolischef Stefan Hector sa: Vi behöver alla hjälpas åt att stoppa nyrekryteringen av barn.

Justitieminister Gunnar Strömmer bokade om för att kunna delta.

So what's your excuse?

Obligatorisk närvaro.

Vi ses på arenan.

Vi är inte ute efter ett Swish.

Utän efter ditt engagerade

hjärta.

Beredda att betala av den kollektiva skuld vi vuxna har

till Sveriges barn.

Detta är Det räcker!

DET RÄCKER! är en nationell samling mot vapenvåldet i Sverige. Den är för varje individ, organisation, förening, myndighet och yrkesroll som vill ta ställning och bidra till verklig förändring. Initiativet är icke-religiöst och partipolitiskt obundet och arrangeras av anhöriga till offer i skjutvåldet.

DETTA ÄR EN TIDNINGSBILAGA SOM GES UT AV DET FINNS HOPP AB
REDAKTÖR: Elin Liljero Eriksson
FORMGIVNING: Tone Knibestöl
FOTOGRAF: Rickard L. Eriksson
PRODUKTION: Rehnberg & Swartz
TRYCK: Stibo Complete

www.detracker.nu

SUSANNE YAKES OCH ANETA DEMIR:

”Kampen är inte bara vår”

Tolvåriga Adriana sköts till döds i korselden av ett våld hon aldrig varit en del av. Mikael visade civilkurage och mördades framför sin son. Deras anhöriga vägrar låta sorgen tysta dem – de kräver handling, skydd och ett samhälle där barn får vara barn.

TEXT: ELIN LILJERO ERIKSSON FOTO: RICKARD L ERIKSSON

Susanne Yakes, Adrianas mamma och Aneta Demir, Mikaelns syster är initiativtagare till Det räcker!

”VI MÅSTE SLUTA SKYLLA PÅ VARANDRA. VI MÄRKER ATT POLITIKERNA INTE KAN GÖRA ALLT, HELA SAMHÄLLET MÅSTE HJÄLPAS ÅT.”

FÅ NÄTTER HAR BRÄNT sig fast i Sveriges kollektiva minne som den mot 2 augusti 2020. När morgonen började gry nåddes landet av en nyhet som skar genom tystnaden: ett barn hade dödats. En flicka, träffad av kulor som aldrig var avsedda för henne, fångad mitt i ett våld hon aldrig hade valt, aldrig tillhört. Ett oskyldigt liv släcktes i korselden mellan gängens brutala uppgörelser. Hon hette Adriana och blev 12 år.

Adrianas död blev ett brutalt uppvaknande, ett obarmhärtigt tecken på att något hade förskjutits, gått sönder: våldets gränser hade flyttats, och ingen kunde längre säga att barnen stod utanför.

Kvar blev tystnaden. Sorgen. Familjen. En mamma, som hade förlorat sin älskade dotter.

Susanne Yakes dotter Adriana mördades när hon var ute med hunden. Hon blev 12 år.

– Först är man förbannad på hela världen, berättar Susanne Yakes, Adrianas mamma. Sen använder man ilskan som en styrka. Man går ut och försöker göra skillnad, vill bara synas och höras för att man vägrar låta sin dotter bli en siffra i statistiken. Det blir som en låga.

Vid hennes sida stod bästa vännen Aneta Demir. Varje år går de tillsammans i Blomståget, en manifestation Susanne var med och startade 2020 för att minnas Adriana och ta ställning mot våldet. Under valåret 2022 deltog många politiker och partiledare. Löften om förändring gavs, och flera försäkrade att de skulle komma tillbaka året därpå. Det gjorde de aldrig.

– Politiker pratar och medier rapporterar, särskilt

under valår eller när något uppmärksammat har skett. Sedan händer ingenting, suckar Susanne.

Det skulle bli en förändring, men våldet har bara eskalerat. Susanne känner sig sviken – inte bara av politikerna, utan också av ett samhälle som allt oftare verkar se människor som grupper och statistik, snarare än som en gemenskap.

– Till slut hamnar man i ett tillstånd där det känns som att man skriker men ingen hör. Man tappar gnistan. Sen hände det med Mikael ...

SKYMNING, EN ONSDAGSKVÄLL i april 2024. Mikael Janicki, 39, cyklar till badhuset i Skärholmen tillsammans med sin tolvårige son. När de kommer till en gångtunnel

Aneta Demir är syster till Mikael Janicki som mördades framför sin son på väg till simhallen. Mikael blev 39 år.

uppstår någon form av konfrontation med ett gäng ungdomar. Det slutar med att Mikael skjuts till döds inför sin son. Fallet fick stor medial uppmärksamhet, framför allt för att offret avled i samband med att han visade civilkurage. Men bakom rubrikerna fanns ännu en familj i spillror. Och där fanns Aneta, Susannes bästa vän – Mikaelns syster. Dagen därpå hölls en ljusmanifestation i Skärholmen. Statsministern lämnade en krans. Justitieministern och socialtjänstministern visade sitt deltagande.

– Det kändes som en teater. Det var väldigt mycket folk på plats, mycket kärlek. Men de man ser upp till – politiker och andra viktiga personer – kom aldrig fram och beklagade eller ens pratade med oss. Efter manifestationen blev allt tyst, man blev helt ensam, berättar Aneta.

Efter Adrianas död startades Blomståget, en årlig manifestation till minne av Adriana och mot våldet.

FOTO: ROBIN BACKMAN/TT

"VI FÅR INTE BLI LIKGILTIGA. BARN SKA INTE BLI VANA VID BLÅLJUS OCH SIRENER."

DET RÄCKER! Galan mot vapenvåld den 31 januari är mer än ännu ett evenemang kring något som de flesta håller med om. Den handlar inte om att tända en glöd, förklarar Susanne och Aneta. Den handlar om att tända en brinnande eld.

– Jag är trött. Det smakar blod i min

mun. Men det finns en kraft i mig som säger att jag måste fortsätta kämpa. Trots att kampen inte bara är min. Ansvaret är gemensamt, säger Susanne.

Aneta håller med:

– Vi måste sluta skylla på varandra. Vi märker att politikerna inte kan göra allt, hela samhället måste hjälpas åt. Vi vill alla få ett stopp på våldet, men det sker inte genom att vi byter kanal när det blir för jobbigt att titta. Vi måste sluta blunda. Det är lika mycket mitt ansvar som andras.

UTANFÖR LÄGENHETSFÖNSTREN i Alby, där de båda bor, finns närheten till skog och sjöar.

– Alby är en otroligt vacker plats. Men verkligheten är att man inte ens hör tv:n hemma på grund av alla helikoptrar som flyger över oss varje dag.

– Vi får inte bli likgiltiga. Barn ska inte bli vana vid blåljus och sirener. Man blir ju rädd när man hör helikoptrarna, men rädslan får inte begränsa oss. I stället måste vi se rädslan som en styrka för att göra skillnad, säger Susanne.

I deras röster skönjs en blandning av trötthet och vrede, men den genomsyras av en stark vilja att skydda

de oskyldiga – de som, likt Adriana och Mikael, och Mikaelns son som bevittnade sin pappas död, bara råkat befinna sig på fel plats vid fel tid.

– Knappt en månad efter att min bror blev skjuten blev hans son och min son pistolrånade i en gångtunnel. Många vuxna omkring slog larm och ringde

när det inträffade. När polisen sen kom, började plötsligt en mamma att skrika rakt ut i frustration: 'Vad är det som händer? När ska det här ta slut?' Jag insåg att vi alla tänker exakt samma sak, säger Aneta och poängterar:

– Därför behöver vi vuxna gå samman nu, vi behöver hjälpas åt. Vi måste alla skapa det samhälle vi alla vill se.

DET HAR GÅTT över fem år sedan en tolvårig flicka förlorade sitt liv en sensommarnatt, snart två år sedan en pappa dödades framför sin son på väg till simhallen. Rubrikerna ekade ut att det här får aldrig mer hända. Men offren för vapenvåldet har blivit fler.

– Till slut ställs man inför ett vägval av hat eller kärlek. Hatet väcker bara mer hat. Därför väljer jag kärlek. Kärlek för den man har förlorat och kärleken för alla barn som växer upp. De är värda något bättre, säger Susanne.

Aneta nickar instämmande.

– Barn ska inte behöva se sig över axeln, vara rädda för att bli rekryterade när de befinner sig på fotbollsplanen eller se mord på sociala medier. De ska få leva fritt, få gå med sina småsyskon till kiosken och köpa godis och ha det där glittret i ögonen som bara barn har. De ska få vara det de är. Barn.

Artisteliten sluter upp till galan

En mängd artister medverkar på Det räcker! på 3Arena den 31 januari. En gala artisten Sebastian Staket fick visionen om en mörk januarinatt för snart ett år sedan.

FOTO: PRESSBILDER

SEBASTIAN STAKET hade svårt att somna den där natten. En gammal vän från Södertälje hade kommit till honom och sagt: "Barnen har sparat ur. Vi måste göra någonting. Det räcker!"

– Det där fastnade hos mig. Jag insåg att vi måste mobilisera nu – hela landet – för att vända den här utvecklingen, säger artisten som en gång själv lämnat ett grovt kriminellt liv. Så han bokade 3Arena den 31 januari 2026. Utan att ha någon artist, myndighet eller organisation i ryggen.

– Det var en ren troshandling.

Sedan hände något. Artist efter artist anslöt sig: Lisa Nilsson, Thomas Stenström, Greekazo, Sabina Ddumba, Sarah Dawn Finer, Staffan Hellstrand, Skander, Medina och Adaam – alla ville komma och uppträda. Barnombudsmannen ville också vara med, biträdande rikspolischefen Stefan Hector likaså och en rad ministrar, samhällsröster som Nicolas Lunabba och Nadim Ghazale och poeter som Marx Mukaru och Nasir Sarr. Och så de viktigaste: de många anhöriga som förlorat sina familjemedlemmar i våldet, som Aneta Demir, Mikaelns syster, och Susanne Yakes, Adrianas mamma, som tillsammans med Sebastian tog fram initiativet till galan Det räcker!.

– Att så många sluter upp för att medverka på galan vittnar om att vi står inför en brytpunkt. Det blir mängder av artispuppträdanden, filmer, tal, dans och en ljusmanifestation. Det kommer bli en kväll man inte vill missa. Kom dit. Var där och gör skillnad. För våra barn.

UNGA I FITTJA:

”Man blir van vid våld redan som barn”

I Fittja, ett av Sveriges särskilt utsatta områden, är våld en del av vardagen – både på gatorna och i mobilen. På fritidsklubben Fittjapulsen berättar barn och unga om rädslan, normaliseringen av våld och drömmen om en tryggare framtid.

TEXT: ELIN LILJERO ERIKSSON FOTO: RICKARD L ERIKSSON

FITTJA, TIDIG ONSDAGSKVÄLL. Inne på fritidsklubben Fittjapulsen rör sig elvaåriga Samir och Rami vant mellan pingisbord, airhockey och soffhörnor, omgivna av ett sorl av ungdomar som pratar. Utanför blandas ljuden från centrum – elsparkcyklar som parkeras, röster från ungdomar som möts upp och tunnelbanan som anländer till stationen. Samir och Rami har vuxit upp här, i ett av landets särskilt utsatta områden.

– Det är lite tufft. Man vet inte vem som går runt vid ens port, om någon säljer droger. Det är läskigt att se. Men jag har bott här sen jag föddes så jag är van, säger Samir.

– Ja, jag är också van vid att se grejer omkring mig. Jag får inte vara ute lika sent längre nu. Man kan bli kidnappad enkelt, säger Rami.

Hösten 2024 blev en man skjuten på en restaurang inte långt härifrån. Tre tonåringar dömdes för dådet. Samma år sköts flera skott mot ett flerbarnshus. Året innan sköts det mot tre personer och 2021 dödades en 20-åring i området. Våldet är nära. Samtidigt menar polisen att man det senaste året kunnat se vissa förbättringar i Fittja efter riktade insatser, såsom preventiva vistelseförbud.

– Det har fått bort droghandeln. Sen har ett antal personer överträtt förbudet, vilket har slutat med fängelse.

”MÅNGA UNGDOMAR
FILMAR INNAN DE SKA
BEGÅ BROTT.”

sedomar, sa Michael Johansson, lokalpolisområdeschef i Botkyrka till SvD i december 2025, och tillade:

– Det innebär inte att folk inte handlar med droger längre. Men att det inte sker i centrum ökar tryggheten.

Men för barnen prövas tryggheten också i det fördolda.
– Våldet syns överallt, säger en av killarna vi träffar på fritidsklubben. Det är jätteenkelt att hitta. Det finns på TikTok, Snapchat, Instagram ... överallt.

Vad är det ni får se på sociala medier?

– Folk som blir misshandlade eller skjutna. Eller barn som har pistoler. Många ungdomar filmar innan de ska begå brott.

Samir och Rami berättar att första gången de såg en dödsskjutning på sociala medier var för flera år sedan. Nu tillhör det vardagen. Detsamma vittnar tonåringarna Elina och Nour om:

– Jag var åtta år första gången jag såg en skottlossning på sociala medier. Då blev jag rädd. Nu orkar man inte bry sig längre, det kommer så ofta, säger Nour.

Men utanför skärmen pågår det verkliga våldet.

– Man hör om saker hela tiden. Vi var ofta med min pappas bästa vän, men helt plötsligt var han borta.

Det visade sig att han hade blivit skjuten, berättar Elina och säger att hon tycker det är läskigt att gå ute när det är mörkt.

Vad tänker ni om att det finns barn som mördar eller kan bli mördade?

– Dåligt. Folk tror att det är coolt att bli kriminell. Men när du är inne i det, då vill du komma ur det och det går inte. Då har du inget val.

Vad önskar ni att samhället gjorde?

– Man borde vara lite strängare mot barn, så att de förstår konsekvenserna och inte hamnar i kriminalitet. Sen borde det vara fler ordningsvakter och poliser ute, säger Samir och Rami.

Vi möter Amira och Nima som beskriver att mycket av deras tid går åt skolan och studierna, men att våldet ständigt finns närvarande.

– Jag är mest rädd om min bror när han är ute sent på kvällen. Det har hänt att folk blivit skjutna även om de inte är kriminella, utan bara för att de kanske liknar en viss person. Jag tänker på om det skulle hända min bror när han ska gå till träningen, säger Nima.

När vi träffar 16-åriga Elias och Karim, som vuxit upp i Bredäng, Skärholmen och Fruängen, tycker de att viss musik glorifierar våldskulturen och att skivbolag och streamingtjänster borde ta mer ansvar för vilka budskap de är med och förmedlar.

– De borde tänka på sitt inflytande. De är så stora, det de gör kan påverka unga, säger de.

– Vuxna borde ha mer koll och ta kontroll. Kurator och lärare borde också ha mer makt i skolan.

Vad tycker ni att regeringen borde göra?

– De borde visa vad som är rätt och fel redan när man är liten, till exempel i skolan.

Det ökande våldet har fått Karim att vilja bli polis i framtiden.

– När jag hörde om pappan som gick med sin son i Skärholmen och blev skjuten blev jag motiverad att bli polis. Det stör mig när civila blir skjutna, säger han.

Amira och Nima drömmer om att bli artister, Samir och Rami har ambitioner inom ekonomi och sport. Men framtidstron är begränsad och tankarna finns att lämna Sverige.

Magnus Nylund, föreståndare för Fittjapulsens, är prisad för sitt mångåriga arbete bland barn och unga i Fittja.

"VI MÅSTE SAMLA ALLA GODA KRAFTER I ALLA OMRÅDEN, FRÅN NORR TILL SÖDER."

– Jag vill kanske flytta till mitt hemland Georgien. Det är farligt där också, men lugnare än här, säger en.

– Jag vill flytta utomlands, samtidigt vill jag bo kvar här där jag är uppvuxen. Jag vill att mina barn ska växa upp i Sverige, säger en annan, medan en tredje konstaterar:

– Jag vill inte bo här som vuxen. Det är för mycket kriminalitet. Om det stoppas kanske jag vill bo kvar.

SLUTLIGEN MÖTER VI eldsjälens Magnus Nylund, föreståndare för Fittjapulsens som drivs av Studieförbundet. Han har brunnit för Fittja hela sitt liv och är hyllad för sitt arbete bland barn och unga i området. Han berättar att det trots allt skett stora förändringar i Fittja de senaste åren.

– Fittja var tidigare bortglömt. Tätbebyggt, nedskräpat och nedgraderat, men nu har ett företag köpt upp centrum och fräschat upp mycket. Dessutom investerar kommunen stort i Fittja, säger han.

Samtidigt har verkligheten för barn och unga blivit tuffare, inte minst på grund av livet på sociala medier.

– Barnen ser mest de negativa delarna

på sociala medier och försöker leva upp till dem. Så även om stora satsningar görs i området är det därför svårare att nå barnen i dag, säger Magnus kollega Amir.

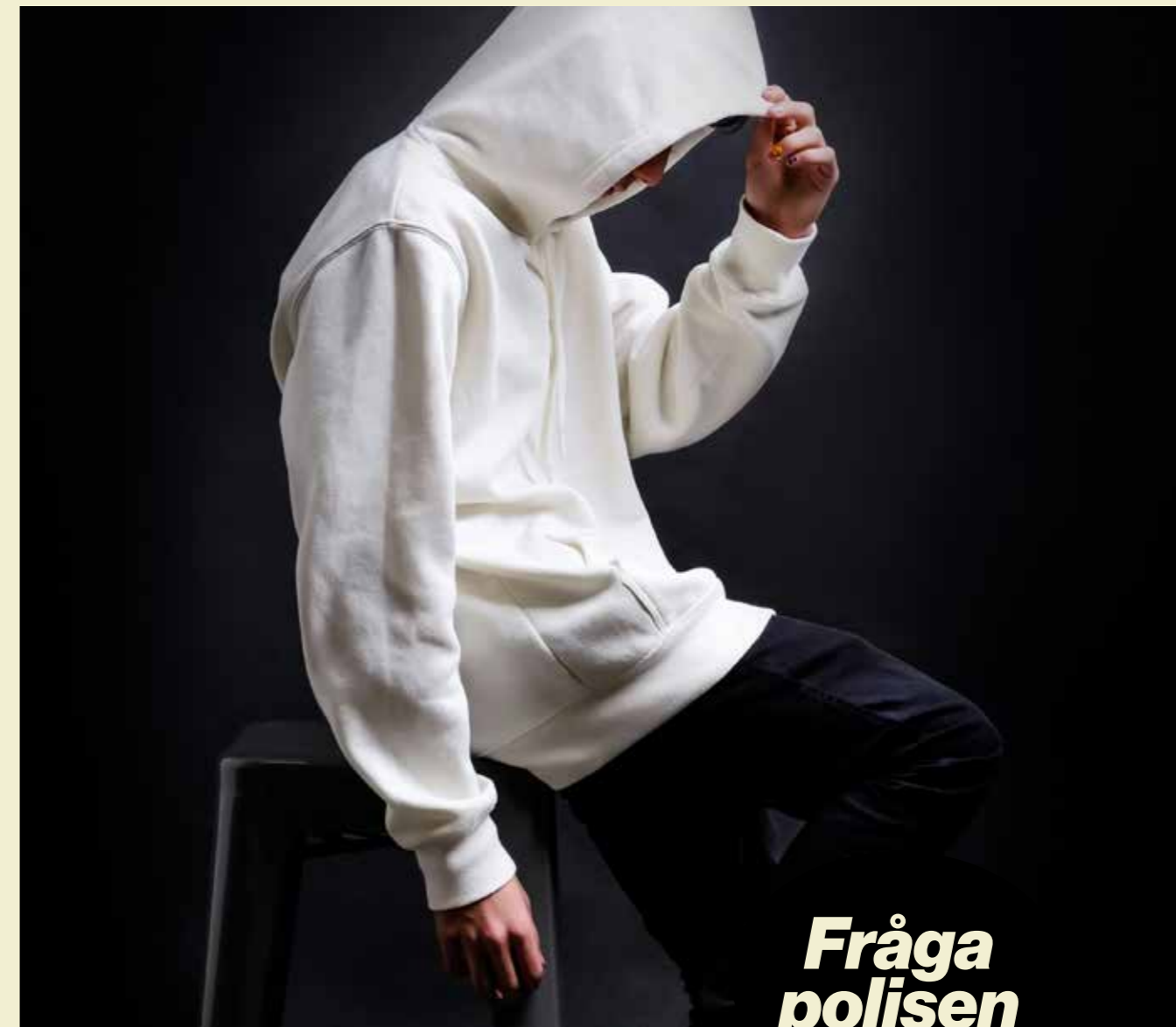
Förutom en trygg plats där ungdomar kan hänga, spela spel och delta i organiserade aktiviteter arrangerar Fittjapulsens alltifrån skidresor till sommarutflykter och samarbetar ofta med andra aktörer i kommunen.

– Vi står på ungdomarnas sida, men mycket av resurserna måste vi själva finansiera. Det är bara att kämpa på, säger Magnus och understryker kraften i det kollektiva.

– Vi måste samla alla goda krafter, i alla områden från norr till söder. Vi behöver samverka för att få bukt med våldet som har gått överstyr i samhället. För jag tror på en ljusare framtid.

När vi lämnar Fittja lämnar vi ett av 19 särskilt utsatta områden, platser där barn växer upp i skuggan av våld. Men våldet stannar inte längre i områdena – det följer med i mobilen. Samtidigt slår Barnkonventionen fast barns rätt till liv, trygghet och utveckling. En rätt som många fortfarande väntar på ska bli verklighet.

Samtliga namn på barnen i reportaget är fingerade.

Fråga polisen

Min son blir hotad på Snapchat. Vad ska jag göra?

FOTO: TV4/POLISERNA I VÄLDSVÄGEN

SVAR: Ta bilder på hoten, gör en polisanmälan via 114 14 och informera både skolan och socialtjänsten så att flera vuxna kan agera samtidigt. Det är viktigt att aldrig svara på hot eller gå in i någon form av dialog med den som hotar eftersom det kan uppfattas som att man är mottaglig. Det kan i sin tur kan leda till eskalering och utpressning.

När du pratar med ditt barn, undvik förhörston eller skuldbeläggande. Prata i stället lugnt och försök bygga upp en tillit så att ni kan tala öppet om situationen. Var tydlig med att han inte bär ansvaret själv. Utifrån detta kan ni sedan gå vidare med rättsliga åtgärder. Sök även stöd genom organisationer som Brottsofferjouren och Polisen på nätet.

Rissa Seidou, områdespolis i Järva

Här kan du få hjälp:

► **Polisen på nätet** finns till för barn, unga och vuxna som behöver råd om sådant som händer på internet och i sociala medier. De kan svara på frågor om hot, trakasserier, utpressning, grooming och annat som skapar oro. Finns via polisens webbplats, polisen.se och i sociala medier, @polisen.

”Varje barn har en inneboende rätt till liv och till att staten gör sitt yttersta för att säkerställa barnets överlevnad och utveckling.”

BARNKONVENTIONEN,
ARTIKEL 6

BILD: UNSPLASH

12 år och mördare

I december 2025 sköts en 21-årig man till döds i Oxie. Den misstänkta skytten är en 12 år gammal pojke som har fått flera morduppdrag från anstiftare och ska ha blivit lovad en kvarts miljon, rapporterar Expressen. Enligt flera experter och medier är det första gången som en tolvåring misstänks för en dödsskjutning i Sverige.

– Det är en utveckling som lagstiftarna har bidragit till genom att hela tiden sänka de här åtgärdsgränserna, sa Leif GW Persson om fallet i TV4.

FOTO: EWA-MARIE RUNDQUIST

”Det är barn vi experimenterar med, för att politikerna vill skicka signaler.”

Mia Edwall Insulander, generalsekreterare för Sveriges Advokatsamfund, om dagens snabba ”hårda tag-utveckling”, i Dagens Nyheter i december 2025.

4 av 10
som utfört våldsbrott är under 18 år

”Vuxna gärningsmän som skjuter och spränger åt de kriminella nätverken faktiskt blivit färre. I stället har hela fyra av tio av de som utfört fullbordade våldsbrott i år varit under 18 år. Men det är bland de allra yngsta som ökningen är klart störst.”

– Ur Svenska Dagbladets artikelserie Barnsoldaterna från 2025.

”För gängen är barn arbetskraft.”

LISA DOS SANTOS, ÅKLAGARE
OCH FÖRFATTARE, I TIDNINGEN
FOKUS I JUNI 2025.

BILD: UNSPLASH KALLA: BRIS BARNRAPPORTEN 2025

Sedan 2022 har samtalen till BRIS om kriminalitet och gängkriminalitet tredubblats. Dessa samtal kan handla om barn som är involverade i kriminalitet och vill ha hjälp att komma ur, eller om barn som är rädda för att själva dras in eller påverkas av gäng. Under 2024 tog BRIS emot nästan 920 samtal som rörde kriminalitet. Ungefär hälften av dessa handlade om gängkriminalitet.

1912

Så många skjutningar har genomförts de senaste fem åren (mellan januari 2020-december 2025).

KALLA: SVT, POLISEN

Stor ökning av häktade barn

Enligt statistik från Kriminalvården avslutades 475 häktningar av barn mellan 15 och 17 år under 2024. Det var en ökning med 42 procent jämfört med 2023. I januari 2025 satt totalt 134 barn häktade, och de allra flesta hade restriktioner.

Rekordmånga barn under 15 misstänkta för mordplaner

Förra året misstänktes 127 barn under 15 år för mord eller mordplaner mellan januari och oktober, enligt Åklagarmyndigheten. Det är en kraftig ökning jämfört med 2022, då det var 14 barn. Dessutom misstänktes 54 barn för sprängdåd, vilket innebär nästan en tredubbling jämfört med året innan.

BILD: UNSPLASH

Fråga polisen

Min tonårsdotter har börjat hänga i centrum med personer jag inte känner till. Hur skyddar jag henne från fel umgänge?

FOTO: TV4/POLISERNA I VÄLDSVÄGEN

SVAR: Börja med att visa intresse för hennes sociala liv, inte misstänksamhet. Prata med din dotter om vilka hon umgås med, utan anklagelser.

Sätt tydliga men rimliga överenskommelser kring tider hon ska vara hemma, skärmtid, appar och vad som gäller på kvällar och nätter. Våga följa upp och vara konsekvent – gränser signalerar omtanke.

Var närvarande även digitalt och ta upp samhällsfrågor, relationer och aktuella händelser vid middagsbordet. Genom vardagliga samtal om risker skapar du en trygg grund där hon vågar berätta om något känns fel. Visa också att det alltid finns organisationer där man som ung kan få stöd och råd anonymt, så som Jourhavande kompis och BRIS.

Rissa Seidou, områdespolis i Järva

Här kan du få hjälp:

- **Barnens Rätt i Samhället (BRIS)** erbjuder kostnadsfritt stöd dygnet runt till barn och unga upp till 18 år. Ring 116 111, bris.se. Även föräldrar kan få råd om hur man pratar med barn och tonåringar. Ring BRIS vuxentelefon om barn på 0771-50 50 50.
- **Kommunens socialtjänst** kan ge rådgivning, stöd och samtal med föräldrar, samt vägleda i frågor om tonåringar i riskmiljöer. Kontakta socialtjänsten i den kommun där du bor.

”Sverige befinner sig i ett läge vi aldrig tidigare har sett”

Vuxenvärlden måste fånga upp barnen innan de kriminella gängen, det är budskapet som Barnombudsmannen Juno Blom har fått från frihetsberövade barn.

TEXT: TOM CEHLIN MAGNUSSON FOTO: RICKARD L ERIKSSON

”NI MÅSTE HINNA FÖRE”. Beskedet från barnen i den årsrapport som Barnombudsmannen har tagit fram efter djupintervjuer med 88 frihetsberövade barn och unga är tydligt. Juno Blom menar att vi måste förstå barnens villkor innan vi kan förändra något.

– Sverige befinner sig i ett läge vi aldrig tidigare har sett, där barn begår allvarliga brott mot andra barn. Samtalen visar tydligt att tidiga uppväxtvillkor är avgörande. Många beskrev en stark känsla av utanförskap och maktlöshet efter att ha utsatts för våld i hemmet utan att samhället reagerat. Först när de själva utvecklar ett destruktivt beteende blir de sedda, men ofta utan intresse för vad som ligger bakom, säger hon.

– En genomgående slutsats är känslan av svek: att ansvariga vuxna aldrig velat förstå vilka de är eller hur deras liv ser ut.

Ett av barnen sa att vuxenvärlden måste ”hinna före” de kriminella. Vad innebär det?

– Det betyder att vi måste erbjuda ett sammanhang innan de kriminella gör det. I dag gör vi inte det. Många barn som ham-

nat i kriminella miljöer inser också snabbt att det inte var vad de ville, men då finns ingen trygg vuxen som kan hjälpa dem ur situationen. Vi har till och med träffat barn som säger att det bästa som hände var att bli frihetsberövad, för att de inte kunde få stopp på det själva. Att barn i Sverige känner så här är en skam för landet.

Finns det varningsklockor som vuxenvärlden missar?

– Barnen beskriver hur de på olika sätt försökt signalera om hjälp. Ett genomgående tema är saknaden av en trygg vuxen som velat se dem. För många har en sådan aldrig funnits.

Barnombudsmannen menar att det inte bara handlar om enskilda vuxna, utan om strukturer i förskolan, skolan, socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri som inte alltid ger barnen det stöd de behöver.

– Det är ett allvarligt svek mot barn. I det tomrummet kliver kriminella nätverk in och utnyttjar barnens sårbarhet. Den sårbarhet som ansvariga myndigheter inte lyckats identifiera.

Förutom djupintervjuerna har även en

enkät med erfarenheter från över 500 frihetsberövade barn och unga tagits fram. Juno Blom berättar att många av barnen de talat med vill att deras erfarenheter ska hjälpa andra barn.

– Vi har träffat barn som är 16–17 år och har blivit svikna men som vill berätta för yngre barn: ’Du måste gå i skolan, det här är ett skitliv. Det kan verka spännande i början, men det är bara rädslor och otrygghet.’

Vad ger barnen själva för råd till vuxenvärlden?

– Det finns en vädjan om att förstå allvaret: agera nu, bygg skydd runt barnen och hindra kriminella nätverk från att nå dem.

– De efterlyser trygga vuxna som vill ta reda på vad som ligger bakom beteenden som inte är acceptabla. Flera berättar hur de skapade kaos i skolan, och att de förstår att lärarna tyckte att det var skönt att de inte dök upp på lektionerna. Men det sätter spår när ingen ringer upp och säger att de saknades i skolan.

Juno Blom menar att mycket handlar om att tidigt upptäcka våld i barnens hemmiljö.

– Våld mot barn i hemmet är allvarlig

brottlighet som vi är dåliga på att se och som ökar risken för att själv använda våld. Många söker sig bort från kaoset hemma, och det är där kriminella nätverk fångar upp dem. Genom att stoppa våld i hemmet kan vi minska inflödet av barn som riskerar att begå allvarliga brott.

När barn berättar om tiden som frihetsberövade beskriver de också våld och kränkningar. Hur ska samhället kunna skydda barnen även i statens vård?

– Vi måste reformera systemet i grunden. Det går inte att lappa och laga något som är dysfunktionellt. Om barn i undantagsfall behöver vistas i slutna miljöer ska de omges av personal med rätt utbildning och stöd – något som i dag saknas, både för barn med psykisk ohälsa och för dem som dömts för allvarliga brott.

Du har sagt att dessa barn aldrig har fått sin ”första chans”. Vad menar du med det?

– När barn dömda för allvarliga brott placeras på institution ser man barn som har svikits av både föräldrar och myndigheter. Det finns aldrig ett försvar för att begå allvarliga brott men ska vi förändra så måste vi förstå. De barn vi träffat har aldrig fått rätt förutsättningar. Därför är tiden som frihetsberövad deras första riktiga chans. Vi är skyldiga att använda den tiden bättre. Man ska komma ut helare. Det krävs att socialtjänsten, skolan och personalen på plats har en tydlig plan för vad som händer sedan, säger Juno Blom och avslutar:

– Barnen efterfrågar framtidstro hos oss vuxna. Det är vårt ansvar att visa att det går att förändra deras situation.

Barnombudsmannen Juno Blom medverkar på galan Det räcker! på 3Arena den 31 januari, som Sebastian Stakset är initiativtagare till.

RIOS MAMMA:

FOTO: PRIVAT

I mars förra året sköts Annelis son Rio till döds i en skjutning som inte var riktad mot honom.

"VI MÅSTE SE VARANDRAS BARN

- INTE BARA VÅRA EGNA"

På väg hem från gymmet släcktes 16-årige Rios liv. Kvar står hans mamma Anneli, med en sorg som inte går att mäta.
– Det är inte barnen som har misslyckats, det är vuxenvärlden.

TEXT: ELIN LILJERO ERIKSSON FOTO: RICKARD L ERIKSSON

DET ÄR SÖNDAG KVÄLL, sista dagen på sportlovet. Anneli Berg ligger i soffan, lättad över att känna sig bättre efter en veckas sjukdom. Hennes två söner har varit lediga och trots att hon inte varit helt på benen har de fått mer tid ihop än vanligt. De har ordnat ett nytt pass åt 16-årige Rio inför en resa med fotbollslaget. De har

storhandlat, varit på Ikea och ätit middag tillsammans. Vid halv åtta gick Rio till gymmet. Nu är klockan tjugo över nio, och Anneli inser att han borde ha kommit hem.

– Jag går in på en app i mobilen där jag kan se var mina barn befinner sig – det var ett krav för att de skulle få ha mobiltelefon. Där ser jag att Rio befinner sig på ungdoms-

gården vid Fruängen centrum, platsen han alltid hänger på och även arbetar på. Det är som hans vardagsrum, berättar hon.

Anneli ringer Rio, men han svarar inte. Hon tittar på appen igen.

– Nu ser jag att han är vid busshållplatsen där bussarna går mot Huddinge. Kontrollfreak som jag är kollar jag tidtabellen och blir fundersam – varför tar han inte Skärholmenbussen som går tidigare åt samma håll? Jag tänker att han väl ringer upp snart.

Några minuter senare kommer Rios lillebror in i vardagsrummet. En kompis har ringt och sagt att Rio och hans vänner har blivit skjutna, men han la på luren för att han inte tyckte att det var ett roligt skämt. Anneli ber sonen ringa tillbaka.

På andra sidan luren upprepar vännen orden, med gråten i halsen. Appen visar nu att Rio färdats i 249 kilometer i timmen. Han är på Astrid Lindgrens barnsjukhus.

En söndagskväll avlossades plötsligt skott mot Rio och hans vänner när de var på väg från gymmet i Fruängen. Skytten var en 16-årig pojke som sade sig ha tagit på sig ett morduppdrag för att betala av en skuld på 70 000 kronor. Rio förlorade sitt liv den kvällen. Men han var aldrig måltavlan. I december inleddes den uppmärksammade rättegången i Attunda tingsrätt. Den ledde till att mördaren, nu 17 år, dömdes till tio år och tio månaders fängelse samt utvisning.

Anneli inser att Rio måste ha åkt dit med ambulanshelikopter.

– Jag har pyjamas och får inte ens på mig strumpor innan vi åker i ilfart till sjukhuset. Vi får vänta ganska länge innan personalen tar in oss i ett stillhetsrum. Då får jag panik. Jag tänker att det är ett rum man sitter i när någon har dött.

Anneli blickar ut över den grådisiga vintereftermiddagen. Det har gått tio månader sedan hon förlorade sin älskade son i en så kallad felsekjutning. Ett mord som förundersökningsledaren beskrivit som en "ren avrättning." Skytten, en då 16-årig pojke, som också sköt en av Rios vänner i benet, har i förhör sagt att han tog på sig morduppdraget för att betala av en skuld på 70 000 kronor. Men att Rio aldrig var måltavlan. Södertörns tingsrätt konstaterade att kompisgänget helt enkelt befann sig på fel plats vid fel tillfälle. I början av januari dömdes

pojken till fängelse i tio år och tio månader samt utvisning i tio år. Även två 18-åriga kvinnor och en 15-åring dömdes för försök till grovt skyddande av brottsling.

– Tio år och tio månader anses som hyfsat 'bra' när man tittar på rättspraxis, men Rio fick livstid så ingenting kommer någonsin att kännas tillräckligt, säger Anneli och blir skör i rösten.

– Dagarna utan Rio går mot min vilja, och det finns de som är ansvariga för det. Det har väckt en vrede och ett hat inom mig, även om jag vet att hatet inte leder någonsin. Ingenting ger mig Rio tillbaka.

Det Anneli trott bara händer andra drabbade henne.

– Jag och mina barn har alltid bott i ett medelklassområde i Stockholm, socioekonomiskt ganska starkt. Det har jag sett som en skyddsfaktor. Barnen har haft trygga vuxna omkring sig som känner dem och jag

har känt deras vänner. Vi har suttit på föräldramöten och följt varandras barn sedan förskoleåldern.

Upplevde du att ni fick tillräckligt med stöd från samhället efteråt?

– Nej. Trots att jag själv är socionom visste jag inte vart vi skulle vända oss. Kontakten med socialtjänsten fanns i början, men sedan uteblev uppföljningen och vi fick själva söka hjälp. Det stöd som betydde mest, förutom familj och vänner, kom via fotbollsföreningen, som genom sin försäkring kunde hänvisa barn och unga vidare till Ericastiftelsen och deras våldsmottagning.

Rio var själv mentor i våldsprevention, ung ledare på ungdomsgården och jobbade extra på Stockholmsmässans restauranger.

– Han hade en förmåga att konsekvent se det bästa hos människor, även hos de av hans vänner som hade det tuffare. Jag tror

Vid rättegången i början av december fylldes Attunda tingsrätt av ungdomar som bar svarta t-shirts med budskap, bland annat "Länge leve Rio".

att han önskade att vuxenvärlden också vågade göra det – att se barns värde och ge alla möjlighet att växa upp till schyssta vuxna.

Men vuxenvärlden har ofta svårt att se sitt kollektiva ansvar för hur situationen blivit för barnen i samhället, menar Anneli. Hon gör en jämförelse med fotbollsvärlden.

– Barn som tar på sig ett morduppdrag kan liknas vid målvakten i ett elvamannalag i fotboll. Framför målvakten står tio vuxna – socialtjänst, skola, föräldrar och andra med ansvar. När motståndslaget gör mål är det inte bara målvaktens fel, utan ett misslyckande hos alla vuxna som borde ha agerat innan bollen nådde honom.

Liknelsen rör inte en enskild familj, förra året stod 127 barn under 15 år misstänkta för inblandning i mord och mordplaner. En kraftig ökning från tidigare år.

– Vi måste sluta normalisera det här. Det är förvånansvärt tyst från politikens håll. Och det skrämmer mig hur tysta vi är som föräldrar. Att vi inte pratar mer om det här, att vi inte får nog. Vi måste prata med våra barn, vara närvarande i deras liv.

Vad tror du måste göras?

– Det måste ske en förändring på alla nivåer i samhället. Som förälder handlar

det om närvaro: att känna sina barn, deras vänner och föräldrarna runt dem. Den där kompis du inte vill att ditt barn ska umgås med, se det barnet!

– Våga också sätta gränser. Säg nej när det behövs, förklara varför, sätt hemkomsttider eller ge utgångsförbud. Tänk laget före jaget. Vi måste se varandras barn, inte bara våra egna. Barn behöver både kärlek och tydliga gränser – det tror jag de mår bäst av.

På nationell nivå behöver man erkänna att det här är en kris och agera därefter, menar Anneli.

– Nyheter som blev förstasidor när jag växte upp är nu notiser. Även Rios bortgång var en notis i några av våra största dagstidningar. Vi kan inte se på våra barns liv som små rader vi bara bläddrar förbi. Vi måste alla stanna upp och ta ansvar.

ORDEN HÄNGER KVAR i rummet, medan ljuset utomhus sakta drar sig undan från den gråa vintereftermiddagen. För Anneli är sorgen både personlig och kollektiv – en påminnelse om att våldet inte bara drabbar enskilda familjer, utan hela samhällen.

– Jag har alltid varit närvarande i mina barns liv. En ganska jobbig mamma faktiskt. Men nu sitter jag här ...

”Jag tänkte att min närvaro och goda relation till mina barn kunde skydda dem från det absolut värsta. Det gjorde det inte.”

– Jag tänkte att min närvaro och goda relation till mina barn kunde skydda dem från det absolut värsta. Det gjorde det inte. Därför pratar jag nu. Det är dags att hela svenska folket öppnar ögonen. Och om min röst kan väcka någon, är det värt det.

BILD: UNSPLASH

Jag är orolig för att min son ska dras till ett kriminellt gäng. Finns det några varningssignaler att vara uppmärksam på?

FOTO: TV4/POLISERNA I VÄLDSVÄGEN

SVAR: Varningssignaler kan till exempel vara att ditt barn isolerar sig mer, blir mer impulsiv eller trotsig, börjar ljuga oftare, verkar stressad eller tar efter en ny jargong. Du kan också märka minskad empati, förändrade värderingar eller att det dyker upp nya telefoner eller prylar som du inte får någon rimlig förklaring till. Natlig aktivitet och ökad skolfrånvaro är också sådant som bör tas på allvar.

Försök att inte bära oron ensam. Öka din närvaro i ditt barns vardag och visa att du finns där, även när samtalen är svåra. Ta tidigt kontakt med skolan och socialtjänsten för råd och stöd. Om oron blir allvarig finns även möjlighet att lämna tips till polisen anonymt på 114 14. Finn även stöd hos organisationer som Brottsofferjouren. Ju tidigare vi vuxna samarbetar, desto större är chansen att bryta en farlig utveckling.

Rissa Seidou, områdespolis i Järva

Här kan du få hjälp:

► **Brottsofferjouren** ger kostnadsfritt och anonymt stöd till barn, unga och vuxna – även till anhöriga som känner oro. Brottsofferjouren har tystnadslöfte och du behöver inte ha gjort en polisanmälan. Ring 116 006, brottsofferjouren.se.

► **Kontakt till polisen:** 114 14. Vid akuta fall, ring 112.

Biträdande rikspolischef

Stefan Hector:

”Varje samhällsaktör måste ta sitt ansvar”

TEXT: ELIN LILJERO ERIKSSON FOTO: RICKARD L ERIKSSON

Fler barn misstänks för allvarliga våldsbrott än någonsin. Hur kan vi stoppa nyrekryteringen och vad krävs för att få ett slut på våldet? Vi lät biträdande rikspolischef Stefan Hector svara.

UNDER 2022 OCH 2023 nådde antalet skjutningar i Sverige historiskt höga nivåer, med nästan 400 bekräftade fall per år. Men de senaste två åren har utvecklingen vänt och statistiken visar på en tydlig nedgång. Något som biträdande rikspolischef Stefan Hector ser som ett resultat av målmedvetna och samordnade insatser från polisen.

– Nedgången är ett resultat av att vi i dag arbetar förebyggande mot alla nivåer av den organiserade brottsligheten. Genom underrättsarbete, snabbare operativa insatser och tät samverkan har vi kunnat bryta våldsspiraler innan de lett till skjutningar. Samtidigt har många våldsdrivande aktörer lämnat Sverige för att undgå lagföring. Därför har vi kraftigt växlat upp arbetet mot de grovt kriminella som driver våldet från utlandet.

Konfliktnivåerna är dock fortsatt höga och har delvis ändrat form.

– Antalet sprängningar och bränder ökar,

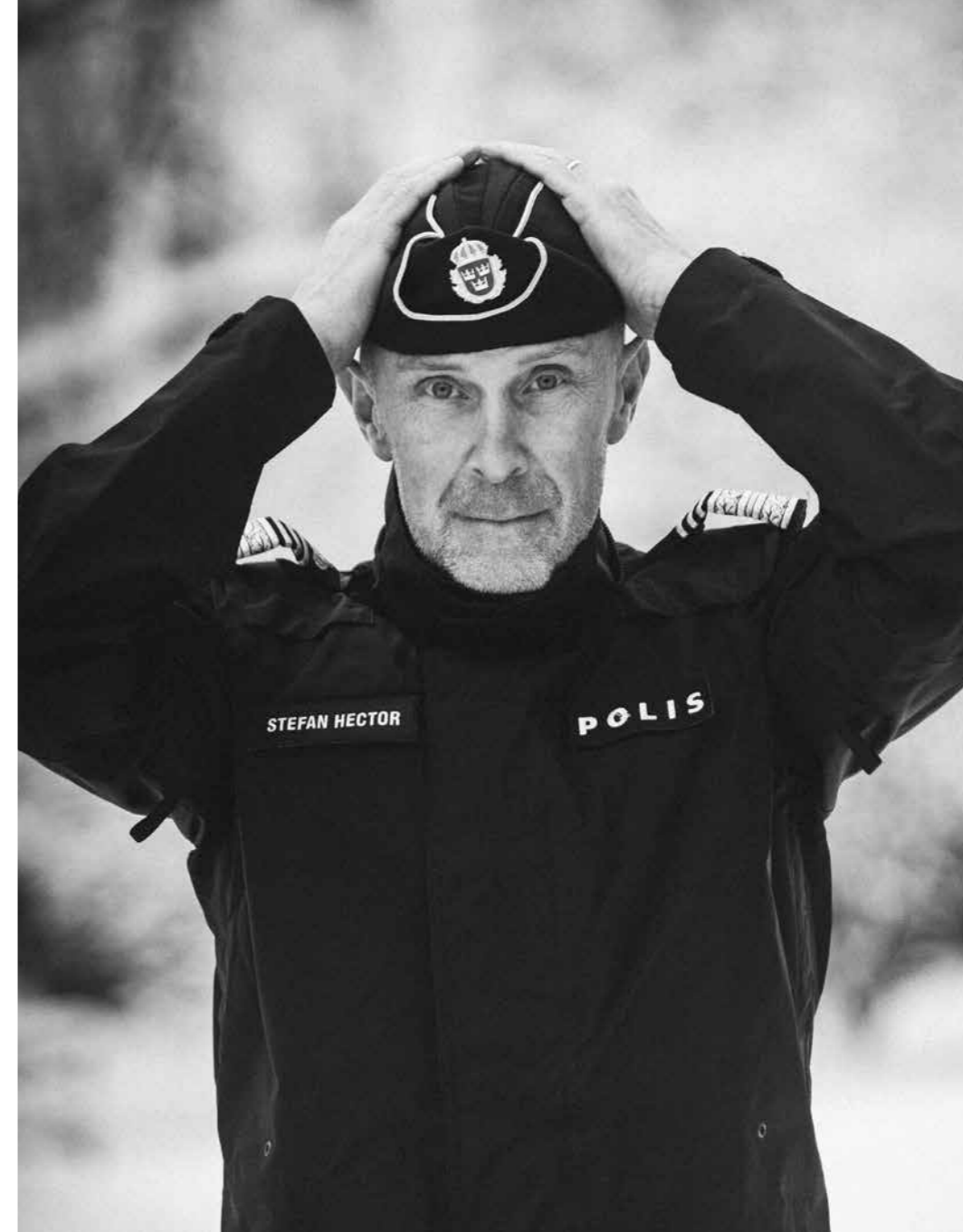
ofta med allt yngre barn som utförare. Det visar hur cyniskt barn utnyttjas av kriminella nätverk och varför arbetet mot nyrekrytering är helt avgörande.

Antalet barn under 15 år som misstänks för allvarliga våldsbrott har ökat kraftigt. Vad beror den utvecklingen på?

– En central del är att kriminella nätverk systematiskt utnyttjar barn just därför att de är unga, mer sårbara och inte straffmyndiga. Barnen används som utförare, budbärare eller spanare, ofta mot löften om pengar, tillhörighet eller status, ibland också under hot och påtryckningar.

En annan viktig förklaring är den digitala miljön.

– Rekrytering sker ofta via sociala medier och chattappar, helt utom räckhåll för vuxenvärlden. Där normaliseras våld, kriminalitet och ett språkbruk som gör att mycket

unga barn snabbt kan dras in i något de varken förstår konsekvenserna av eller kan ta sig ur på egen hand.

Hur förhindrar vi nyrekryteringen av barn?

– Det krävs insatser på flera nivåer – samtidigt. Sedan lagen om involverande av underårig i brottslighet trädde i kraft har flera hundra personer dömts. Men verklig effekt kräver att polis, socialtjänst och andra aktörer agerar tidigt och tillsammans. För det första behöver techbolagen ta ett betydligt större ansvar, menar Stefan Hector.

– Polisen driver på och agerar, men många bolag stänger ner chattar och konton först efter våra påtryckningar. De behöver själva agera snabbare och mer proaktivt för att upptäcka och stoppa rekrytering i realtid. På sikt kan lagstiftning krävas, men redan nu finns stora möjligheter till tätare samarbete och informationsdelning för

att förhindra grov brottslighet och skydda barn från livslånga konsekvenser.

Till myndigheter, särskilt kommuner och socialtjänst, är budskapet från den biträdande polischefen tydligt: det brottsförebyggande uppdraget måste omsättas i praktisk handling tidigt.

– Arbetet behöver börja i skolåldern och ofta ännu tidigare. När barn är så unga är det inte polisens roll att vara först in, men vi samverkar gärna och bidrar med vår kunskap, erfarenhet och våra rutiner, säger han och berättar om en nystartad nationellt koordinerad polisinsats med målet att agera samlat, uthålligt och kraftfullt mot nyrekrytering.

– En central del är att tydligare stödjade kommunerna i att mobilisera mot nyrekrytering på samma systematiska sätt som vi gör inom polisen. Varje samhällsaktör måste ta sitt ansvar, så att vi tillsammans skapar en effektiv reaktionskedja mot nyre-

krytering. Verklig effekt får vi först när familjer, myndigheter, civilsamhälle och näringsliv kliver fram, tar ansvar och agerar tillsammans, betonar han och riktar sig först till föräldrar:

– Var närvarande, nyfikna och våga agera. Många varningssignaler kommer tidigt, som förändrat beteende och språkbruk, nya kontakter eller sådant i telefonen som inte känns rätt.

Under hösten har polisen fått många samtal från föräldrar och andra viktiga vuxna som slagit larm, kring allt från planer på grova våldsbrott till vapen som hittats i ungas rum.

– Den kommunicerade oron för ungdomar ökade med nära 40 procent mellan september och november. Det vittnar om något viktigt: vuxnas engagemang gör skillnad och kan ge barn en ny riktning i livet.

Han understryker också betydelsen av ideella krafter, som idrottsföreningar, fritidsverksamheter och religiösa samfund, liksom jobb och praktik i näringslivet.

– För många barn och unga handlar det om tillhörighet, mening och framtidstro som kan konkurrera med kriminalitetens

snabba bekräftelse. En trygg vuxen i rätt ögonblick kan vara helt avgörande.

Vad hoppas du att den mobilisering som Det räcker!-satsningen vill skapa kan leda till?

– Jag hoppas det leder till en kulturförändring, där vi tydligare markerar vad vi accepterar och inte accepterar. När fler vuxna tar ansvar, säger ifrån och agerar tidigt, skapar vi ett samhälle där polisen i större utsträckning kan vara polis, och där färre barn behöver växa upp med erfarenheter som ingen ska behöva bära, säger han och avslutar:

– I grunden handlar det om att ingen ska behöva stå ensam, varken barn, föräldrar eller de poliser som möter konsekvenserna när samhället inte räcker till. Det räcker! är en påminnelse om att det fortfarande finns tid att göra annorlunda, tillsammans.

Vi ger barnen smartphones

– och lämnar dem ensamma med våldet

Roksana Schnittger, grundare av organisationen Ki-DS – Bättre digital barndom – om hur barn möter våld och kriminalitet digitalt.

TEXT: ELIN LILJERO ERIKSSON FOTO: RICKARD L. ERIKSSON

konsekvenstänk. En kommentar som 'tjena bror, snygg bild' kan räcka för att barnet ska känna sig sedd. Och det utnyttjas. Grooming och rekrytering till kriminalitet kan ske på timmar – tidigare tog det månader.

Internetstiftelsens rapport visar dessutom att 41 procent av föräldrarna saknar föräldrakontroller på barnens telefoner. Samtidigt tillbringar barn mellan nio och sexton år i genomsnitt fyra till sex timmar om dagen framför skärmar, ofta mer.

– Det innebär att en stor del av barns vardag utspelar sig i en miljö där vuxnas närvaro i praktiken saknas. En plats där barn förväntas navigera själva, trots att de varken har den kognitiva mognaden eller de skyddsnet som finns i andra delar av deras liv.

SÅ HUR SKA föräldrar tänka? Roksana anser att barn inte ska ha smartphones före 14 års ålder, och tillgång till sociala medier först vid 16 år. Köp i stället enkla mobiltelefoner som flip-phones eller en barnanpassad smartklocka om behovet finns.

– Låt barnets biologiska utveckling gå före techbolagens vinster. Barn behöver få växa upp ifred, i takt med sin egen kreativitet och mognad, för att bli resilienta och starka nog att ta in en hel världss uppfattningar och inblandning.

– Många föräldrar som backat bandet; tagit bort smartphones och begränsat sociala medier säger samma sak: det är som att de fått tillbaka sitt barn.

som krävs för status och funktioner. Det är här förövare kan ta kontakt.

– Det börjar ofta med att man blir 'kompisar' i spelet. Sedan erbjuds Robux i utbyte mot bilder. Det kan handla om något till synes oskyldigt, som en bild på en fot eller ett knä. Barnen har lärt sig att inte skicka nakenbilder – och förövarna har lärt sig hur man går runt det.

När ett barn väl har skickat något kan situationen snabbt förskjutats.

– Ett nioårigt barn kan hotas med att bli uthängt inför klasskamrater och skola. Det sker stegvis och subtilt. Det går väldigt fort, du hamnar i grövre och grövre saker som du inte lyckas ta dig ur. Ofta märker föräldrar ingenting förrän det redan har gått mycket långt.

ENLIGT INTERNETSTIFTELSENS rapport "Barnen och internet 2025" har mer än hälften av barnen i Sverige fått sin första mobil före tio års ålder.

– Barn som får en smartphone vid åtta års ålder saknar både impuls kontroll och

ATT BARN REDAN från åtta års ålder berättar att de sett människor avrättas online förvånar inte Roksana Schnittger, som genom sin organisation Ki-DS föreläser om barns mobilanvändning, orsaken till problemen och hur vi kan vända utvecklingen.

– Barn möter en extremt splittrad digital verklighet. En söt djurvideo kan följas av något roligt – och därefter brutalt våld. Det är algoritmerna som styr, inte barnen, säger hon.

Resultatet blir en gradvis avtrubning, menar Roksana. Empatin försvagas och sårbarheten för psykisk ohälsa och kriminalitet ökar. Även spelplattformar som många föräldrar betraktar som oskyldiga är en del av barns exponering.

– Roblox är exempelvis en till stor del ogranskad spelplattform med över 40 miljoner spelupplevelser, där vem som helst kan ladda upp innehåll. Trots föräldrakontroller slinker våldsamt och sexuellt olämpligt material igenom.

I spelet används Robux, en virtuell valuta

BILD: UNSPLASH

För barn och unga kan vägen från TikTok-klipp till kriminella uppdrag bli kort. En 14-åring beskriver hur han ser rekryteringar ske via sociala medier och varför de lockar.

DET KAN VERKA oskyldigt från början.

– Någon som man tycker är cool kommer fram på en elsparkcykel. Den personen frågar om du kan ta en väska och lämna den vidare. I belöning får du 1 000 kronor. När man märker att det finns snabba pengar att få fortsätter man utan att egentligen veta vad man gett sig in i, berättar Adrian, 14 år.

Men det som presenteras som snabba pengar är ofta en fälla.

– På sociala medier kan man se inlägg som visar att det är tufft att döda någon för pengar, och det lockar. Man kan till exempel höra att man kan få över 20 000 kronor för att döda någon.

När unga pratar om död och våld – förstår de vad det innebär?

– Jag tror inte att de förstår allvaret. De är unga och har inte samma konsekvenstänk som vuxna. Det är också därför äldre använder unga som inte är straffmyndiga. Om de verkligen ville göra det själva hade de gjort det, i stället ber de barn. Barn ser inte konsekvenserna, och när man väl har

”Barn som dras in i kriminalitet gömmer saker, till exempel under sängen eller i kuddar.”

börjat fortsätter det tills man inte längre kan räddas.

Adrian berättar att han har sett skjutningar på sociala medier, bland annat på en känd rappare.

– Det är hemskt när det sprids. Många tycker att det är coolt om det handlar om nätverket i det egna området. Pengarna lockar också. På plattformar som Telegram kan det till exempel spridas saker som 'dödslista på en rappare – en miljon kronor'. Barn från familjer med dålig ekonomi kan se det som en snabb väg till pengar.

Har någon försökt rekrytera dig?

– Nej, men en vän har varit med om det.

Han var i centrum när en kille frågade om han kunde ta en väska och lämna den på ett annat ställe för 3 000 kronor. Han fick absolut inte öppna väskan.

Har du något råd till föräldrar?

– Telefonen är där det händer, särskilt på Snapchat och TikTok. Barn som dras in i kriminalitet gömmer saker, till exempel under sängen eller i kuddar. Föräldrar borde ha koll på det och om barnet dyker upp i nya märkeskläder eller saker de inte sett förut.

Vad vill du säga till en ung kille eller tjej som håller på att dras in i kriminalitet?

– Kontakta en skolkurator eller BRIS. Fortsätt inte. Du kommer inte vinna något på det – du kommer bara bli lurad.

Och om man inte vågar berätta för sina föräldrar?

– Det är ändå värt att berätta. Det är alltid bättre att föräldrar får veta i tid än att det ska vara för sent. Alla föräldrar vill ha sitt barn levande.

Hans son blev ihjälskjuten:

Libaan har begravt fler än 40 barn

Han har stöttat många familjer som förlorat anhöriga i våldet. Han har nattvandrat i årtal för att skapa trygghet. Men inget kunde förbereda Libaan på kvällen när hans egen son, Hanad, mördades.

TEXT: ELIN LILJERO ERIKSSON FOTO: RICKARD L. ERIKSSON

DET ÄR KVÄLLEN den 29 december 2020. Ett trettiotal barn och ungdomar har samlats utanför Tensta centrum. Skratt och röster blandas med doften av nyårsfyrverkerier. Förväntan ligger i luften. Det är ju snart ett nytt år.

Ett stenkast därifrån sitter Libaan Warsame hemma i sitt vardagsrum. Han har just sagt hejdå till sin 19-årige son Hanad, som har gått ner till centrum för att handla.

Väl där möter Hanad några vänner i folksamlingen. Plötsligt dyker två helmaskerade personer upp på elsparkcyklar. Utan förvarning öppnar de eld rakt in i folkmassan. På bara några sekunder avlossas ett trettiotal skott, och tre personer faller ner mot marken.

Några minuter senare hör Libaan polissirenerna tju-ta utanför fönstren.

– Jag öppnade ytterdörren och såg en massa människor röra sig mot centrum. En kille som kände Hanad sa att min son kan ha blivit skjuten. Jag drabbades av en chock, huvudet snurrade, och mitt i allt försökte jag snabbt få på mig ytterkläderna.

Libaan springer mot centrum samtidigt som han ringer sonen. Inget svar. Snart möts han av avspärningar. Ingen information ges. Polisen hänvisar till Karolinska sjukhuset. Utan att veta om vad som hänt Hanad åker Libaan dit tillsammans med sin dåvarande fru och Hanads syskon. Men det är coronatider, de måste vänta utanför sjukhuset. Hanad svarar fortfarande inte på telefonen.

VID GRYNING, efter en lång, iskall natt full av oro, får Libaan och hans familj till slut beskedet de fasat för. Hanad är död.

– Då rasade hela min värld. Sorgen och tomheten kom omedelbart.

Sedan kom frågorna. Varför skulle någon vilja mörda hans son?

"SKJUTNINGARNA
OCH SPRÄNGNINGARNA
I SVERIGE ÄR
EN NATIONELL KRIS."

– Hanad var inte kriminell. Han skötte sig, studerade inom vården och hade stora drömmar om framtiden. Han var alltid väldigt hjälpsam.

– Polisens bedömning var att han var på fel plats vid fel tidpunkt. Man har också kartlagt samtliga i folkmassan och konstaterat att ingen verkade ha varit måltavla. Förövarna ville helt enkelt bara döda någon. Vem det var spelade ingen roll.

Än i dag har ingen dömts för mordet.

Ett år innan Libaan förlorade sin son började han nattvandra tillsammans med andra föräldrar i Tensta.

– Jag var orolig, och som förälder kände jag att vuxna behövde finnas ute på kvällar och nätter för de ungas trygghet.

Libaan har bott i Tensta i många av de 25 år han levt i Sverige och alltid känt sig hemma i området. Men Tensta är i dag ett av de områden som polisen identifierar som utsatt med återkommande gängrelaterat våld och skjutningar.

– Eskaleringen är verkligen skrämmande. Under de senaste tio åren har jag varit med och begravt över 40 personer, många av dem barn, 14–15 år gamla. Att begrava så många barn i Sverige visar att man har passerat flera röda gränser.

Genom nattvandringen fick Libaan och hans familj hjälp av myndigheter för att hantera den outgrundliga sorgen och traumat. Men många anhöriga får inte det, menar han.

Hanad var 19 år när han sköts ihjäl utanför Tensta centrum. Han hade ingen kriminell koppling.

– Många av de som har mist ett barn till följd av skjutningarna har invandrarbakgrund. De har flytt till Sverige för att slippa det våld de bevittnat i sina hemländer. När deras barn sedan mördas här läggs en ny tragedi ovanpå gamla, obearbetade trauman. Dessutom behärskar de ofta inte språket och har ingen kunskap om vart de kan vända sig. För vissa blir det för mycket. Jag vet flera föräldrar som har dött av sorg. Det är fruktansvärt, säger han och konstaterar:

– Skjutningarna och sprängningarna i Sverige är en nationell kris. Det borde läggas resurser på dem på samma sätt som det lades resurser på coronapandemin. Då visste människor var de skulle vända sig för att vaccinera sig och var de kunde hämta information.

Året efter sin sons död startade Libaan, tillsammans med andra drabbade föräldrar, föreningen "Stoppa skjutningen", för att motverka våld, kriminalitet och förtryck och för att finnas som stöd för familjer som drabbats.

– Vi stöttar familjer som har mist en nära anhörig i våldet. Vi lyssnar på dem, för vi förstår. Vi vet hur det känns att förlora ett barn.

När de startade var de ett trettiotal anhöriga föräldrar. I dag har föreningen över hundra medlemmar runt om i Sverige.

– Eskaleringen går snabbt. Dödandet måste få ett slut, säger Libaan och drar efter andan.

– Det handlar om våra barn, om deras liv och framtid. Det är hög tid att vakna nu.

”En vuxen trodde på mig – det förändrade mitt liv”

De sa att han var värdelös. Att han aldrig skulle bli något. Jonay Pineda Skallak var den stökiga eleven ingen trodde på – tills en resurslärare såg potential. I dag är han Guldbaggeprisad skådespelare.

GULDBAGGEGALAN, 2022. När Jonay Pineda Skallak hör sitt namn ropas upp som vinnare av Årets manliga biroll för sin debut i ”Vinterviken”, tycks tiden själv hålla andan.

– Det var en chock, säger han. Jag upplevde en ny sorts lycka jag aldrig känt förut.

Bakom orden ligger en berättelse om ett liv som lika gärna kunde ha tagit en helt annan väg.

– Skoltiden var stökig. Jag satt aldrig still, och jag var inte den snällaste eleven. Jag ville alltid jiddra med någon, även med lärarna.

Lärarnas ord ritade en framtid utan ljus.

– De sa att jag aldrig kommer bli någonting. Med andra ord, att sådana som jag är värdelösa, det finns ingen framtid för mig.

Men i högstadiet fick han en resurslärare som skulle förändra allt. Egon.

– Egons uppgift var att se till att jag skötte mig och gjorde det jag skulle. Men han gjorde mer än så, han blev som en storebror. Han la all sin energi på att hjälpa och motivera mig.

Ett exempel var idrottslektionen: eftersom Jonay hade svårt att vara i idrottshallen, kunde de ibland flytta lektionen till gymmet i stället.

– För första gången kände jag att det fanns en utomstående vuxen som såg mig och trodde på mig.

Vad tror du hade hänt om du inte haft Egon?

– Jag vet inte, det hade varit kaos. Jag hade nog fortfarande varit den där stökiga lilla skitungen.

Han säger att det borde finnas fler som Egon i skolorna.

– Se på hur vårt samhälle ser ut nu. Allting börjar i ung ålder, därför är det i skolan man måste börja göra skillnad, säger han och understryker:

– Det är så viktigt att ha en vuxen person som tror på dig när du är ung, som säger att du är betydelsefull och pushar dig. För mig var det avgörande. Innan var jag en ung, kaxig tonåring utan tro på mig själv. Jag hade inget mål. Tills jag fick någon som sa att jag kan om jag vill.

Självkänslan var så låg att Jonay först inte vågade tacka ja när han kom vidare i castingprocessen för sin debutroll.

– Jag var så rädd. Men till slut insåg jag att om jag hade kunnat vända min situation i skolan genom att börja tro på mig själv, så kunde jag göra det även som skådespelare.

I dag, 24 år gammal, har Jonay haft stora roller i Kristallen-nominerade SVT-serien ”Taelgia”, Dramatenpjäsen ”Papporna” och långfilmen ”Kevlarsjäl”.

– Jag är så otroligt tacksam och hoppas att kunna ge tillbaka till barn som har det tufft. Visa att det går att vända. Utan Egon kanske jag aldrig hade lyckats. Han kommer för alltid vara en viktig person i mitt liv.

5 ELLER 30 MILJONER KRONOR?

En gängkriminell kostar samhället ca 30 miljoner kronor under 10–15 år, men kan kosta upp mot 100 miljoner, sade nationalekonomen Ingvar Nilsson i Sveriges Radio förra året. En resurslärare i skolan skulle, grovt uppskattat, kosta samhället 5–9 miljoner kronor under samma tidsperiod.

TEXT: ELIN LILJERO ERIKSSON FOTO: RICKARD L. ERIKSSON

idéer
för livet
skandia:

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

TILLSAMMANS MED SUSANNE YAKES, ANETA DEMIR
& SEBASTIAN STAKSET PRESENTERAR

DET RÄCKER!

NATIONELL SAMLING FÖR ETT SAMHÄLLE UTAN VAPENVÅLD

I SAMARBETE MED:

Polisen

Rädda Barnen

Friends

unicef
för alla barn

BARN
OMBUDS
MANNEN

NON-VIOLENCE
NON-VIOLENCE PROJECT

BRIS

STÖDORGANISATIONER:

Ki-DS
BÄTTRE DIGITAL BARNDOM

Svenska Röda Korset
UNGDOMSFÖRBUNDET

Caritas
SVERIGE

NEIGHBOUR
HOOD

MÄN

Bufff

ERIKSHJÄLPEN
Framtidsverkstad

Gårdshuset
Studieförbundet Bilda

TEAM STOREBROR

livspepp

BO

TRYGG
RÄTT

”DIA
LOGI
SKI”

FITTJAPULSEN

NATTVANDRING
WWW.NATTVANDRING.SE

mamma
UNITED

STOPPA
SKJUTNINGEN

RAV

Ankar
stiftelsen

Kollektiv
SÖRG

idéer
för livet
skandia:

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

SEBASTIAN STAKSET, SUSANNE YAKES OCH ANETA DEMIR PRESENTERAR:

DET RÄCKER!

**NATIONELL SAMLING FÖR
ETT SAMHÄLLE UTAN VAPENVÅLD**

**BARNEN FRÅGAR: VAR ÄR DE VUXNA?
NU STÅR VI UPP TILLSAMMANS.
VAR DÄR. GÖR SKILLNAD.**

**31 JANUARI 2026, 15.00
3ARENA, STOCKHOLM**

Skanna QR-koden för biljetter
och mer info

MEDVERKANDE PÅ GALAN:

Lisa Nilsson, Thomas Stenström, Staffan Hellstrand, ADAAM, Sabina Ddumba, Sarah Dawn Finer, Greekazo, Uno Svenningsson, Axel Schylström, Medina, Skander.

Barnombudsmannen Juno Blom, biträdande rikspolischef Stefan Hector, Rios mamma Anneli Berg, Adrianas mamma Susanne Yakes, Mikael's syster Aneta Demir, Sebastian Stakset, Rissa Seidou, Nadim Ghazale, Alicia Lauterbach, Marx Mukaru, Nasir Sarr, Nicolas Lunabba, med flera.

